

ПОВРЗАНОСТ НА СУБЈЕКТИВНАТА ДОБРОСОСТОЈБА И ФАКТОРОТ НА ЛИЧНОСТ СОВЕСНОСТ КАЈ СТУДЕНТИ

Маја Корубин-Ќорлука¹

Институциј за психологија, Филозофски факултет
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

Кратка содржина

Субјективната добросостојба, квалитетот на живот и сродните појави сè почесто се предмет на интерес на психолозите. Последните дваесет години се зголеми бројот на истражувања кои бараат поврзаност на овие појави со различни фактори на личноста. Истражувањето ја испитува поврзаноста помеѓу субјективната добросостојба и факторот на личност совесност. Испитана е и поврзаноста помеѓу добросостојбата и шесте потфактори на совесноста: компетентност, ред, исполнителност, желба за постигнување, самодисциплина и промисленост.

Примерокот во истражувањето го сочинуваат 221 студент од прва година, кои доаѓаат од шест факултети во рамки на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје. За мерење на варијаблите се користат инструментите: NEO-PI-R (The Revised NEO Personality Inventory) и Оксфордскиот инвентар на среќата. Резултатите покажуваат дека субјективната добросостојба е позитивно поврзана со совесноста, како и со четири потфактори на совесноста: компетентност, исполнителност, желба за постигнување и самодисциплина. Не е најдена статистички значајна корелација помеѓу овој фактор и потфакторите: ред и промисленост.

Клучни зборови: субјективна добросостојба, Пет-факторен модел на личноста, факторот совесност

¹ maja.korubin@zf.ukim.edu.mk

Во последните дваесет години во психолошката наука се актуализира темата за субјективната добросостојба, квалитетот на живот и сродните појави. Со задоволување на основните егзистенцијални потреби и со зголемување на стандардот на живеење сè почесто се поставува прашањето како да се живее подобар, посрекен и поисполнет живот.

Во шеесеттите години хуманистичката психологија се насочува кон изучување на растот, развојот и позитивните потенцијали кај човекот. Меѓутоа, влијанието на хуманистичката психологија врз психолошката наука ограничено, првенствено поради недостаток на научна методологија и емпириски истражувања. Од 2000 година во психологијата се јавува ново движење, позитивна психологија, кое се интересира за она што е позитивно и добро кај луѓето. Позитивната психологија претставува научен приод кој почнува да ги истражува: 1. позитивните состојби, емоции и доживувања; 2. позитивните особини и силни страни кај човекот; 3. позитивните односи, заедници и институции (Спасовски, 2012). Она што кај позитивната психологија е ново и различно од претходните обиди да се истражат позитивните појави, е примената на емпириска методологија, со цел новите сознанија да бидат интегрирани во системот на научни знаења. Изучувањето на ваквите појави ќе придонесе за комплетирање на сликата за луѓето, што е од интерес на психологијата. Ова истражување има за цел да даде придонес во рамки на таа тенденција.

Среќата е само една од појавите кои се предмет на истражување на позитивната психологија. Повеќе автори како синоним за среќата го користат терминот субјективна добросостојба. Во овој труд двата термина ќе се користат синонимно. Среќата во секојдневниот дискурс означува различни нешта, а истата различно се дефинира од различни автори. Така, Динер ги проучувал различните дефиниции кои се обидуваат да ја одредат субјективната добросостојба и истите ги групирал во три групи (Diener, 2009). Во првата група тој ги сместува т.н. нормативни дефиниции, кои ја дефинираат добросостојбата во однос на надворешни критериуми. Овие дефиниции се насочени кон откривање на надворешните стандарди или услови кои придонесуваат индивидуата да доживее висок степен на задоволство и среќа. Втората група на дефиниции, според Динер, става акцент на добросостојбата како субјективна појава. Според овие дефиниции, стандардите за проценување на сопствената среќа не се надворешни, туку ги одредува самата индивидуа. Ваквото дефинирање на добросостојбата стана посебно актуелно во минатиот век. Според Маркус Аурелиус (Marcus Aurelius) „човек не е среќен доколку не се смета за среќен“, додека Шин и Џонсон (Shin & Johnson, 1978, според Diener, 2009) ја дефинираат среќата како глобална процена на квали-

тетот на живот на индивидуата одредена врз основа на личните критериуми на самата индивидуа. Третата група на дефиниции ја поврзуваат субјективната добросостојба со преовладување на позитивниот наспроти негативниот афект и го нагласуваат значењето на позитивното емоционално искуство (Bradburn, 1969). Индивидуата е среќна доколку почесто доживува позитивни емоции или е предиспонирана да доживува вакви емоции, без разлика дали ги искусува во дадениот момент.

Динер, земајќи ги во обзир претходните определби за субјективната добросостојба, прави обид да даде своја, сеопфатна дефиниција. Според него добросостојбата во себе содржи три компоненти: животно задоволство, позитивен афект и негативен афект (Diener, 1984). Подоцна, заедно со Сах, Лукас и Смит (Diener, Suh, Lucas & Smith, 1999) ја додаваат и компонентата задоволства од специфичните животни подрачја. Животното задоволство и задоволствата од специфичните животни подрачја се сметаат за когнитивни компоненти, поради тоа што се базираат на когнитивната проценка на индивидуата за сопствениот живот. Позитивниот и негативниот афект се сметаат за афективни компоненти бидејќи се однесуваат на афективната проценка на индивидуата за нејзината добросостојба и ги одразуваат пријатните и непријатните чувства кои таа ги искусува во текот на животот.

Меѓутоа, психолозите не се задржуваат само на дефинирање на субјективната добросостојба, туку се интересираат и за нејзината поврзаност со различни составки на личноста, а со крајна цел подобрување на функционирањето и квалитетот на живот на индивидуата. Она што сè почесто е предмет на многу истражувања е поврзаноста на добросостојбата со различни фактори на личноста. Според повеќе психолози, *факторот* претставува најдобра единица мерка со која може да се опише личноста. Фундер го дефинира како „карактеристична форма на однесување, размислување и чувствување“ (Funder, 1997). Тој наведува неколку важни карактеристики на факторите: 1.Тие се релативно трајни карактеристики на личноста; 2.Претставуваат модел на однесување, размислување или чувствување кој е релативно стабилен во различни ситуации; 3.Факторите се она по што се разликуваат луѓето помеѓу себе; 4.Претставуваат диспозиции, поточно тенденции личноста да реагира на предвидлив начин во посебни типови на ситуации; 5.Се разликуваат во однос на нивната општост.

Во современата психологија најпознат и најприфатен модел е Пет-факторниот модел на личноста (McCrae, 2001). Петте фактори на личноста, по кои се разликуваат индивидуите меѓу себе, се: невротизам, екстраверзија, отвореност кон искуство, сложување и совесност. Секој од факторите се состои од по шест дополнителни потфактори.

За совесноста, како еден од петте фактори на личноста, а во споредба со факторите екстраверзија и невротизам, не постојат голем број на истражувања. Совесноста се манифестира преку себеконтролата, тенденцијата да се планираат и организираат работите, како и преку обмислување на чекорите и ефикасност при остварување на целите. Овој фактор се изразува преку покажување на грижа и одговорност кон остварување на долгорочните цели, како и контрола на импулсите кои го попречуваат реализирањето на тие цели. Луѓето кои имаат висок скор на совесност се опишани како организирани, кои воспоставуваат ред и ги држат работите под своја контрола. Тие се дисциплинирани, амбициозни и насочени кон постигнувања. За овие луѓе може да се каже дека се целенасочени и „со силна волја“, но можат да бидат и претерано принципиелни и бескрупулозни. Спротивно на нив, луѓето со низок скор на скалата на совесност имаат тенденција да бидат дезорганизирани и мрзливи, често не истрајуваат до крај и се откажуваат при извршување на задачите. Тие знаат да бидат импулсивни, безгрижни и ориентирани повеќе спрема сегашноста отколку спрема иднината. Позитивната страна на факторот совесност е поврзана со високи академски постигнувања или постигнувања во работата, додека негативната страна може да доведе до компулсивна и претерана потреба за ред, негативен перфекционизам, како и претерана насоченост спрема работата.

Во рамки на факторот совесност влегуваат потфакторите: компетентност, ред, исполнителност, желба за постигнување, самодисциплина и промисленост. Индивидуите со високи скорови на потфакторот компетентност се доживуваат себеси за способни, ефективни и подготвени да се справат со предизвиците во животот. Индивидуите пак со ниски скорови, не веруваат доволно во сопствените способности и компетенции. Високите скорови на потфакторот ред се поврзани со квалитетите организираност и среденост, додека индивидуите кои имаат ниски скорови на скалата, имаат проблеми со организација на работите и потешко воспоставуваат ред. Карактеристично за оние кои покажуваат високи скорови на потфакторот исполнителност е строгото придржување до етичките принципи и исполнување на моралните обврски, додека индивидуите со ниски скорови често се недоследни во однос на завршување на обврските. Кога станува збор за потфакторот постигнување, индивидуите со висока желба за постигнување обично поставуваат високи цели и работат напорно да ги постигнат истите. Оние со ниски скорови, се помалку амбициозни и не се водени од потребата да успеат, па често оставаат впечаток на мрзливи, како да немаат цел во животот. Под потфакторот самодисциплина обично се подразбира способноста да се започне одредена задача и да се истрае до нејзиното комплетно завршување.

Индивидуите со висок степен на самодисциплина имаат способност да се мотивираат себеси да ја завршат задачата до крај, додека оние со низок степен почесто се обесхрабруваат и се откажуваат пред задачата да биде завршена. Последниот потфактор, промисленост, претставува тенденција да се обмислат работите пред да се стапи во акција. Карактеристично за индивидуите со високи скорови е тоа што се внимателни и ги промислуваат работите пред да дејствуваат, додека индивидуите со ниски скорови прво реагираат па потоа размислуваат за последиците.

Земајќи го предвид претходното, ова истражување се насочува кон добивање податоци за поврзаноста помеѓу субјективната добросостојба и факторот на личност совесност. Истовремено, испитана е и поврзаноста на субјективната добросостојба со шесте потфактори на совесноста: компетентност, ред, исполнителност, желба за постигнување, самодисциплина и промисленост.

Во рамки на литературата постојат одреден број на емпириски истражувања во кои се испитува поврзаноста помеѓу субјективната добросостојба и одделни фактори на личноста. Најчести се оние каде добросостојбата се поврзува со факторите невротизам и екстраверзија. Резултатите кои ги добиле Коста и МекКри (Costa & McCrae, 1980), покажуваат дека екстраверзијата влијае врз доживувањето на позитивен афект, додека невротизмот влијае врз доживувањето на негативниот афект кај испитаниците. Имено, според многу автори, позитивниот и негативниот афект претставуваат компоненти на субјективната добросостојба. Во слични истражувања на други истражувачи како Ејмонс и Динер, Хедеј и Веаринг, Магнус, Динер, Фуџита и Павот (Emons & Diener, 1985, Haedey & Wearing, 1989, Magnus, Diener, Fujita & Pavot 1993 според Pervin, 2008), добиени се слични резултати.

Сепак, помал е бројот на истражувања за поврзаноста на останатите фактори на личноста во рамки на Пет-факторниот модел на личност (отвореност кон искуство, сложување и совесност) со субјективната добросостојба, квалитетот на живот и сличните појави. Шулц и соработниците спровеле опсежно истражување за поврзаноста на квалитетот на живот со факторите на личност, во кое бил опфатен и факторот совесност (Shultz et al., 2006). Резултатите покажале статистички значајна, но негативна корелација помеѓу факторот совесност и негативниот афект, како и статистички значајна и позитивна корелација помеѓу факторот совесност и севкупниот квалитет на живот.

Метод

Примерок

Примерокот во ова истражување го сочинуваат 221 студент од прва година, кои доаѓаат од шест факултети во рамки на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје: Природно-математичкиот факултет (Институтот по информатика), Машинскиот факултет, Медицинскиот факултет, Правниот факултет (студенти на политички студии), Факултетот за земјоделски науки и храна и Филозофскиот факултет (Институтот по филозофија). Во обработката на податоците беа земени резултатите на 209 испитаници, од причина што тестовниот материјал кај 12 испитаници беше некомплетен.

Изборот на факултети е направен со цел да се обезбеди хетерогеност на примерокот во поглед на научните подрачја, како и во поглед на половата застапеност. Имено, во примерокот е опфатен по еден факултет од секое од шесте научни подрачја, според Класификацијата на научни подрачја, полиња и области (дисциплини) на истражување (2001): природно-математичките науки, техничко-технолошките науки, медицинските науки, биотехничките науки, општествените науки и хуманистичките науки.

Истражувањето беше спроведено во редовен термин на настава. Примерокот го сочинуваат студенти од иста година на студии, со цел да се контролира релевантната варијабла поврзана со возраста.

Според бројот на испитаници, примерокот се третира како голем примерок. Сепак, заради начинот на формирање, не може да се тврди дека грешката на примерокот ќе биде мала и покрај неговата големина. Сите посочени факултети се од Скопје, меѓутоа на овие факултети студираат студенти од сите делови на Македонија.

Со тестирањето беа опфатени сите студенти кои во моментот на тестирање ја следеа наставата. Структурата на примерокот според научното подрачје, факултетот и полот е прикажана во табела 1.

Табела 1.*Структура на примерокот испитаници според научно подрачје, факултет и пол*

Научно подрачје	Факултет	Машки	Женски	Вкупно
Природно-математички науки	Природно-математички	17 (14,9%)	18 (18,9%)	35 (16,7%)
Техничко-технолошки науки	Машински	22 (19,3%)	14 (14,7%)	36 (17,2%)
Медицински науки	Медицински	15 (13,2%)	9 (9,5%)	24 (11,5%)
Биотехнички науки	Земјоделски науки и храна	18 (15,8%)	11 (11,6%)	29 (13,9%)
Општествени науки	Правен	30 (26,3%)	23 (24,2%)	53 (25,4%)
Хуманистички науки	Филозофски	12 (10,5%)	20 (21,1%)	32 (15,3%)
	Вкупно	114 (54,5%)	95 (45,5%)	209 (100%)

Инструменти

За испитување на поврзаноста помеѓу субјективната добросостојба и факторот сложување се применети инструментите: Оксфордски инвентар на среќата и NEO-PI-R (The Revised NEO Personality Inventory).

Оксфордскиот инвентар на среќата (The Oxford Happiness Inventory – ОИИ) е изработен од Мајкл Арџајл (Michael Argyle, 1992) и има интернационална употреба. Се состои од 29 тврдења.

Инструментот има покажано добри метриски карактеристики во повеќе истражувања. Вредностите на алфа кронбах коефициентот, за релијабилноста на инструментот, се високи и се движат меѓу .89 и .92 (Argyle, Martin & Crossland, 1989; Francis, Brown, Lester & Philipchalk, 1998; Liaghatdar, Jafari, Abedi & Samiee, 2008). Релијабилноста на инструментот беше проверена и во рамките на истражување спроведено на македонска популација, а добиениот алфа кронбах коефициент изнесува .85 (Корубин, 2015).

Инструментот *NEO-PI-R* има интернационална употреба и последниве дваесет до триесет години е најчесто користениот инструмент за мерење на факторите на личноста. Изработен е од страна на Коста и МекКри (Costa & McCrae) и е заснован на Пет-факторниот модел на личноста. Се користи за мерење на петте големи фактори на личноста (отвореност кон искуство, невротизам, екстраверзија, сложување и совесност), како и на шесте потфактори кои го дефинираат секој одделен фактор. Инструментот се состои од 240 ајтеми.

Вредностите на алфа кронбах коефициентот за релијабилноста на инструментот за сите скали се високи и се движат меѓу .75 и .85 (Kallmen, Wennberg & Bergman, 2010).

Последица

Истражувањето беше спроведено групно, во шест наврати. Испитаниците беа тестирани по завршување на зимскиот одмор, во релативно еднакви просторни услови за работа, а се водеше сметка и за тоа тестирањето да се спроведе пред започнување на наставата, со цел студентите да бидат во оптимална психофизиолошка состојба за решавање на тестовниот материјал. Целото тестирање траеше најмногу шеесет минути, а двата инструмента на испитаниците им беа зададени во еден наврат.

Испитаниците беа информирани за целта на истражувањето, за времетраењето на пополнување на тестовниот материјал, како и за тоа дека нивното учество е доброволно, а одговорите кои ги даваат се од анонимна природа.

Резултати

Резултатите добиени за поврзаноста на доживувањето на среќа, факторот совесност и потфакторите на факторот совесност: компетентност, ред, исполнителност, желба за постигнување, самодисциплина и промисленост се претставени во матрицата на интеркорелации во табела 2.

Табела 2.

Интеркорелации меѓу субјективната добросостојба, совесноста и поифакториите: компетентност, ред, исполнителност, желба за постигнување, самодисциплина и промисленост

	С.Д	С	С1	С2	С3	С4	С5	С6
Субјективна добросос.	1.00	.44**	.41**	.13	.18**	.29**	.44**	.12
Совес. (С)		1.00	.63**	.59**	.57**	.65**	.71**	.54**
Комп. (С1)			1.00	.18*	.24**	.46**	.32**	.15*
Ред (С2)				1.00	.18**	.33**	.37**	.23**
Испол. (С3)					1.00	.26**	.29**	.40**
Жел. пос(С4)						1.00	.37**	.07
Самод. (С5)							1.00	.31**
Пром. (С6)								1.00

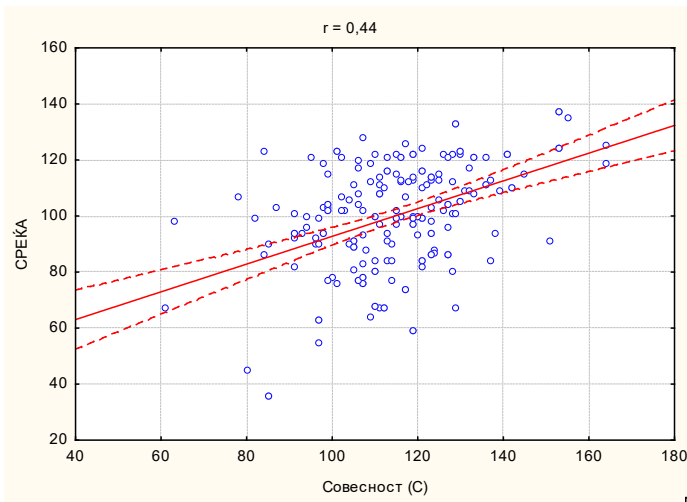
** $p < .01$

* $p < .05$

Од табелата се гледа дека корелацијата помеѓу субјективната добросостојба и совесноста кај испитаниците е висока ($r = .44$), позитивна и статистички значајна на ниво .01. Ваквите резултати покажуваат дека со зголемување на степенот на совесност се зголемува степенот на доживување на среќа кај студентите. Најдена е и позитивна корелација меѓу добросостојбата и потфакторите: компетентност ($r = .41$), исполнителност ($r = .18$), желба за постигнување ($r = .29$) и самодисциплина ($r = .44$).

Сепак, субјективната добросостојба не корелира со сите потфактори на факторот совесност. Не е најдена статистички значајна поврзаност помеѓу добросостојбата и потфакторите: ред ($r = .13$) и промисленост ($r = .12$).

Од графичкиот приказ на скатер дијаграмот на паровите скорови на испитаниците за субјективната добросостојба и факторот совесност (графикон 1) може да се види дека корелацијата помеѓу овие две варијабли е линеарна.

Графикон 1. Корелација меѓу субјективната добросостојба и совесноста

Дискусија

Резултатите за поврзаноста на субјективната добросостојба и факторот совесност (табела 2) ја потврдуваат претпоставката дека постои значајна поврзаност помеѓу испитуваните варијабли, односно дека со зголемување на степенот на совесност се зголемува степенот на доживување на среќа кај студентите.

Добиените резултати се во согласност со наодите во литературата. Ваидја и соработниците (Vaidya et al., 2002), спровеле истражување на примерок од 400 испитаници и дошле до сознанието дека постои статистички значајна поврзаност меѓу совесноста со негативниот афект, како и статистички зна-

чајна поврзаност на овој фактор со позитивниот афект. И двете корелации се значајни на ниво .01. До слични наоди дошле Шулц и соработниците (Shultz et al., 2006). Нивното истражување покажало дека поврзаноста помеѓу факторот совесност и негативниот афект изнесувала изнесува -.21, додека помеѓу факторот совесност и севкупниот квалитет на живот изнесувала .40.

Ваквите резултати укажуваат на тоа дека луѓето кои се организирани и дисциплинирани, со јака волја, амбициозни и насочени кон постигнувања и кои навремено ги завршуваат обврските имаат веројатно поголема предиспозиција да бидат среќни во животот.

Согласно со овие наоди од литературата, ова истражување покажа дека компетентноста, исполнителноста, желбата за постигнување и самодисциплината како потфактори на совесноста, се значајно позитивно поврзани со среќата. Со зголемување на степенот на овие потфактори се зголемува и среќата и обратно. Така, може да се заклучи дека индивидуите кои се доживуваат себеси за способни, ефективни и подготвени да се справат со предизвиците, повисоко би котирале и на скалата на субјективна добросостојба. Исто, на оваа скала повисоко би се нашле и оние индивидуи кои се исполнителни, кои се придржуваат до етичките и моралните принципи и задолженија, но и оние кои имаат висока желба за постигнување, високи аспирации и напорно работат да ги постигнат истите. Последниот потфактор, самодисциплина, се однесува на способноста да се започне одредена задача и да се истрае до нејзиното комплетно завршување. Индивидуите со високо ниво на самодисциплина имаат способност да се мотивираат себеси да истраат во процесот на извршување на задачата. Ваквите индивидуи е поверојатно да имаат повисоко ниво на субјективна добросостојба, во споредба со оние кои добиле пониски скорови на овој потфактор на совесноста.

Сепак, не се добиени статистички значајни корелации меѓу добросостојбата и потфакторите: ред и промисленост. Тоа значи дека наодите во ова истражување не укажуваат на поврзаност на среќата со потребата за ред и организираност, средување на просторот и оставање на работите секогаш на своето место, како и со тенденцијата да се обмислат работите пред да се стапи во акција. Испитаниците кои се повеќе внимателни и кои ги промислуваат работите пред да дејствуваат не се потврди дека се посреќни од оние кои реагираат повеќе импулсивно, кои зборуваат и реагираат пред да размислат за последиците.

Меѓутоа, она што претставува предизвик за истражувачите во рамки на оваа област, се динамичните процеси кои стојат во заднина на поврзаноста на субјективната добросостојба и совесноста. Постојат одредени теоретски модели кои се обидуваат да ја објаснат ваквата поврзаност. Коста и МекКри

(1991), во однос на овој проблем, издвојуваат два типа на одговори (објаснувања), кои ги нарекуваат инструментални и темпераментални. Според инструменталните одговори, факторите на личноста влијаат врз субјективната добросостојба на индиректен начин, преку изборите на ситуации кои ги прави индивидуата. Темпераменталните одговори ја нагласуваат директната врска меѓу факторите и среќата, која не е посредувана од изборот на животни ситуации. Според моделот на динамична рамнотежа (Headey & Wearing, 1989), личноста влијае врз субјективната добросостојба преку креирање на животни настани. Така, освен тоа што личноста влијае врз перцепцијата и интерпретацијата на настаните, факторите на личноста влијаат и врз самите настани. На тој начин луѓето постојано флукутираат околу точката на рамнотежа помеѓу настаните и субјективната добросостојба (Headey & Wearing, 1989). Според други гледишта, факторите придонесуваат за разликите во животниот стил и социјалните релации и на тој начин влијаат врз субјективната добросостојба (Larsen & Buss, 2005).

Ваквите теоретски модели, кои се прифатени од голем број психолози, потребно е емпириски да се проверат. Со цел да се добијат поконкретни сознанија за поврзаноста на субјективната добросостојба со факторот совесност, потребно е да се спроведат дополнителни и опсежни истражувања. Со изучување на процесите, кои стојат во заднина на поврзаноста помеѓу овие варијабли, би можело точно да се разбере што ги прави оние кои се наоѓаат повисоко на скалата на совесност да се чувствуваат посреќно и обратно, оние со пониско ниво на совесност, да се чувствуваат помалку среќно.

Литература

- Altebrando, T. (2006). *The Pursuit of Happiness*. New York: Pocket Books.
- Annas, J. (1993). *The Morality of Happiness*. New York: Oxford University Press.
- Belliotti, R.A. (2004). *Happiness is Overrated*. London: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Bruni, L. & Porta, P.L. (2007). *Handbook on the Economics of Happiness*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar.
- Costa, P.T. & McCrae, R.R. (1992). *NEO PI – R Manual Psychological Assessment Resources*.
- Costa, P.T. & McCrae, R.R. (2003). *Personality in Adulthood: A Five-Factor Theory Perspective*. New York: The Guilford Press.
- Diener, E. (2009). *The Science of Well-Being: Collected Works of Ed Diener*. Dordrecht: Springer.
- Hogan, R., Johnson, J. & Briggs, S. (1997). *Handbook of Personality Psychology*. San Diego: Academic Press.
- Јанаков, Б. (2003). *Современа психологија на личноста*. Скопје: ЦРСП.
- Јанаков, Б. (2007). *Среќа: Прирачник за усреќување и добрување*. Скопје: СОФИЈА, Богданци.
- John, O.P., Robins, R.W. & Pervin, L.A. (2008). *Handbook of Personality: Theory and Research*. New York: The Guilford Press.
- Phillips, D. (2006). *Quality of Life: Concept, Policy and Practice*. London: Routledge.
- Pollan, S.M. & Levine, M. (2005). *It's All in Your Head: Thinking Your Way to Happiness*. New York: HarperCollins Publishers.
- Popkins, N.C. (1998). *The Five-Factor Model: Emergence of a Taxonomic Model for Personality Psychology*.
- Rapley, M. (2003). *Quality of Life Research: A Critical Introduction*. London: Sage Publications.
- Rhodewalt, F. (2008). *Personality and Social Behavior*. New York: Psychology Press.
- Спасовски, О. (2012). *Позитивна психологија*. Скопје: Филозофски факултет.
- Sperry, L. (2003). *Handbook of Diagnosis and Treatment of DSM-IV-TR: Personality Disorders*. New York: Brunner-Routledge.
- Summers, H. & Watson A. (2006). *The Book of Happiness: Brilliant Ideas to Transform Your Life*. Chichester: Capstone Publishing Limited.
- Vollrath, M.E. (2006). *Handbook of Personality and Health*. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.

RELATIONSHIP BETWEEN SUBJECTIVE WELL-BEING AND PERSONALITY TRAIT CONSCIENTIOUSNESS AMONG STUDENTS

Maja Korubin Kjolrlika

Abstract

Subjective well-being, quality of life and related phenomena are increasingly a subject of interest for psychologists. In the last twenty years, the amount of research that is focused on relationship between these phenomena and different personality traits has been increasing. The goal of this research is to investigate the relationship between subjective well-being and personality trait conscientiousness. In addition, the relationship between subjective well-being and the six sub traits of conscientiousness (self-efficacy, orderliness, dutifulness, achievement striving, self-discipline and cautiousness), will also be investigated.

The sample consists of 221 first year university students from six faculties within the St. Cyril and Methodius University in Skopje. Instruments used in the research are: NEO-PI-R (The Revised NEO Personality Inventory) and The Oxford Happiness Inventory. Results show that there is a significant positive correlation between subjective well-being and conscientiousness overall, as well as between well-being and four sub traits of conscientiousness: self-efficacy, dutifulness, achievement striving and self-discipline.

Keywords: *subjective well-being, Big Five, trait conscientiousness*